

RAPPORT

Lokalbankers markedsandeler

MENON-PUBLIKASJON NR. 35/2015

September 2015

av Kristina Wifstad, Heidi Ulstein og Gjermund Grimsby

MENON
Business Economics

Forord

På oppdrag for Eika Gruppen har Menon Business Economics kartlagt lokalbankers markedsandeler blant norsk næringsliv. Prosjektet har vært ledet av Heidi Ulstein, med Kristina Wifstad som prosjektmedarbeider. Gjermund Grimsby har vært kvalitetssikrer.

Til prosjektet har vi hentet inn data for bankenes utlånssaldo per 31.12 fra Skatteetaten. Disse er koblet opp med Menons regnskap- og aktivitetsdatabase for norsk næringsliv.¹ Materialet er fordelt på 428 kommuner, 4 størrelseskategorier av foretak, 20 næringer og 3 typer banker. Med utgangspunkt i disse dataene har vi analysert lokalbankenes markedsandeler i ulike næringer, ut fra foretakenes lokalisering og foretakenes størrelseskategori. Menon har tidligere gjennomført samme type analyse i prosjektet «Lokale sparebankers betydning for norsk næringsliv» i 2013.² Siden vi har foretatt noen mindre justeringer i kategoriseringen av datasettet i forhold til den tidligere analysen, har vi også analysert datasettet fra 2011 med den nye kategoriseringen.

Menon er et forskningsbasert analyse- og rådgivingselskap i skjæringspunktet mellom foretaksstrategi, finans, samfunnsøkonomi og næringspolitikk. Vi tilbyr analyse- og rådgivningstjenester til bedrifter, organisasjoner, kommuner, fylker og departementer. Vi har særlig spesialisert oss på å gjennomføre samfunnsøkonomiske analyser, der vi tar i bruk registerdatabaser for å belyse problemstillinger for oppdragsgivere som har stort behov for å formidle resultater til en bredt sammensatt brukergruppe.

Vi takker Marianne Groth i Eika Gruppen for gode innspill og diskusjoner underveis i arbeidet. Vi vil også takke Skatteetaten for deres hjelp med datagrunnlaget til analysen. Forfatterne i Menon Business Economics står ansvarlige for alt innhold i rapporten.

September 2015

Heidi Ulstein
Prosjektleder
Menon Business Economics

¹ I prosjektet har vi benyttet oss av data for 31.12.2011 og 31.12.2014.

² Grimsby, Ulstein, Holmen og Grünfeld (2013), «Lokale sparebankers betydning for norsk næringsliv», Menon-publikasjon nr. 21/2013.

Sammendrag

I denne studien analyserer vi lokalbankenes omfang og betydning for næringslivet i Norge. Vi ser på hvordan lokalbankenes posisjon er i dag, men også hvordan den har utviklet seg de siste tre årene. Fokuset er på utlånsaktiviteten til det operative næringslivet. Med dette mener vi næringer som ikke har finansiering, investering eller forvaltning av annen aktiva som hovedaktivitet. Analysen dekker utlånsaktiviteten – sum utlån og antall utlån - fra alle norske banker. Totalt utgjør dette 148 banker hvorav 111 av disse er lokalbanker, 20 er regionale banker og 17 er nasjonale banker. Datasettet kombinerer Skatteetatens register over utlån ved inngangen til 2015 koblet opp med Menons regnskap og -aktivitetsdatabase.

Hvert femte foretak har lån fra en lokalbank. Tallene viser at i kroner og øre stod lokalbankene for fem prosent av totale utlån til det operative næringslivet ved inngangen til 2015. Norsk næringsliv består stort sett av små foretak og det er svært mange foretak som har sin kredittfinansiering fra en lokalbank: Om lag hvert femte foretak i Norge som har lånefinansiering er kunde av sin lokalbank. Ser man i forhold til næring synes lokalbankene sett under ett å ha en bredt diversifisert bedriftsportefølje. Med unntak av IKT finansierer de 15 prosent eller mer av foretakene innen alle næringer.

Viktig rolle utenfor storbyene. Geografisk er det slik at lokalbankene har sin sterkeste posisjon i småbyene, bygdesentrene samt mer spredtbebygde området. Selv om det er i innlandskommunene at lokalbankene generelt har de største markedsandelene finnes det faktisk 84 kommuner hvor mer enn 50 prosent av foretakene har lån fra lokalbanken. Her skiller Sør-Trøndelag, Oppland og Telemark seg ut som fylker hvor lokalbankene står særlig sterkt.

Moderat utlånsvekst – stabile markedsandeler. Lokalbankene har hatt en samlet økning i utlånsaldo på 13 prosent fra utgangen av 2011 til utgangen av 2014. I løpet av denne treårsperioden har de økt kundegrunnet innen alle segmenter av foretak – fra de minste med ingen eller svært få ansatte, og til foretakene med over 50 ansatte. Utviklingen i lokalbankenes markedsandel er imidlertid veldig stabil. Lokalbankene har hatt en noe sterkere utlånsvekst til næringslivet sammenlignet med de regionale bankene, mens de nasjonale bankene har hatt en utlånsvekst på om lag samme nivå som lokalbankene. Her er det regionale forskjeller. Mens markedsandelene har falt for mange av kommunene i Telemark, Sør-Norge og enkelte kommuner i Sør-Trøndelag, har de økt i flere kommuner i Møre og Romsdal, Oppland og Nord-Trøndelag. Lokalbankenes markedsandeler har imidlertid vært mer stabile basert på antall utlån enn basert på samlet utlånsaldo.

Innhold

Forord	1
Sammendrag	2
1. Innledning	4
2. Lokalbankenes markedsandel av utlånssaldo	6
2.1. Lokalbankene står for fem prosent av saldo utlån	6
2.2. Lokalbankenes markedsandel er større for mindre foretak	7
2.3. Lokalbankenes markedsandel er størst blant mindre næringer	8
2.4. Lokalbankene har størst markedsandel i innlandsregioner med lav sentralitet	9
3. Lokalbankenes markedsandeler av antall lån	13
3.1. Lokalbankene har 18 prosent av antall lån til det operative næringslivet	13
3.2. Små og mellomstore foretak er lokalbankenes viktigste segment	14
3.3. Lokalbankenes markedsandel er størst blant reiselivsnæringene	15
3.4. Lokalbankene er viktig i mindre sentrale områder	16
Vedlegg 1: Datagrunnlag og metode	20
Vedlegg 2: Beskrivelse av NIBR- inndelingen og sentralitet BA-regioner	23
Vedlegg 3: Lokalbankenes utlån fordelt etter tidligere sentralitetsindeks	24
Vedlegg 4: Referanseliste	26
Vedlegg 5: Bankliste	27

1. Innledning

En tidligere studie Menon har gjennomført på vegne av Eika Gruppen viser at norske lokalbanker er viktige for norske foretaks tilgang til finansiering gjennom lån. I lys av dette ønsker vi å belyse lokalbankenes posisjon i det norske bankmarkedet, og hvordan denne har utviklet seg de siste tre årene.

I mindre kommuner har ofte lokalbankene en helt sentral rolle i næringsutviklingen. Lokalbankenes kjennskap til enkeltpersoner, kunnskap om foretakenes lokale markeder samt en gjensidig tillit mellom banken og deres lokale kundemasse er en viktig faktor ved lokalbankenes virksomhet. Dette er også nøkkelen til forklaringen av hvordan små lokalbanker kan operere side om side med banker som har engasjementer i hundremillionersklassen og betydelige stordriftsfordeler i sine utlån.³ Et annet viktig kjennetegn ved de fleste lokalbanker i Norge er at de er organisert som stiftelser hvor hensynet til profitt er underordnet et samfunnsoppdrag om å bidra til vekst i lokalsamfunnet. Ofte er de lokale bankene også største næringsaktør i kommunen og bidrar gjerne aktivt med kapital til lokalsamfunnet gjennom gavekapital til kultur, idrettslag og andre foreninger gjennom blant annet næringsstiftelser.

I denne rapporten presenterer vi resultatet av vår analyse av lokalbankenes størrelse og markedsandel som långiver til det operative næringslivet i Norge. Analysen er basert på antall lån og utlånsaldo ved inngangen til 2015 (per 31.12.2014). Utlånsdataene er hentet fra Skatteetaten og koblet opp mot Menons regnskap- og aktivitetsdatabase. Menons regnskaps- og aktivitetsdatabase er basert på foretakenes rapportering til Foretaksregisteret i Brønnøysund. Disse utgjør om lag 95 prosent av aktiviteten til norsk næringsliv. Foretak som ikke er rapporteringspliktige, som små ansvarlige foretak, små enkeltmannsforetak og små foreninger, er derfor ikke med i analysen.

Menon gjennomførte i 2013⁴ samme type analyse av bankenes markedsandeler, basert på utlånsdata per 31.12.2011. Den gang gjennomførte vi også en mer omfattende økonomisk analyse av om de lokale bankene er en kilde til bedre kapitaltilgang for næringslivet i distriktene og om de påvirker den økonomiske veksten i sitt område. Analysene som i stor grad var basert på 2011-data tydet på at økt tilstedeværelsen av lokale banker bidrar til at foretakene i en kommune har: 1) økt sannsynlighet for å ha lån, 2) økt størrelsen på lån, samtidig som foretakene 3) gjør det like bra som foretak med lån fra andre banker med hensyn til vekst og lønnsomhet. Dette resultatet indikerer at lokalbanker har et informasjonsfortrinn i utlån til sitt lokale næringsliv sammenlignet med mer sentraliserte regionale og nasjonale banker. Analysen som ble gjennomført inngår også i et doktorgradsarbeid som er i ferd med å slutføres.

Det er nettopp i lys av lokalbankenes rolle som leverandør av lokal «kompetent» kapital at utviklingen i deres utlån til næringslivet er særlig viktig. Siden forrige analyse basert på 2011-data har man hatt en gradvis innføring av Basel III regelverket, hvilket innebærer høyere krav til bankenes egenkapital. Mens flere av de større bankene har måttet gjennomføre egenkapitalemissjoner for å tilfredsstille de nye kravene er lokalbankene generelt kjennetegnet ved å ha god egenkapitaldekning, og langt over de formelle kravene i regelverket. En av hovedbekymringene knyttet til innføringen av Basel III reglene er at det skal ramme investeringsaktiviteten i næringslivet, og særlig de mindre foretakene, ved at det blir vanskeligere å få tilgang til kreditt. I denne undersøkelsen er vi derfor opptatt både av hvordan lokalbankenes markedsandeler har utviklet seg sett i forhold

³I en studie av Ostergaard, C., I. Schindele, and B. Vale (2009) finner de at lokalbanker er lokalisert i områder hvor befolkningen har større grad av sosial bevissthet (social capital) noe som fører til at bankene stoler mer på sine kunder og i større grad internaliserer kundenes ønsker og behov.

⁴ Grimsby, Ulstein, Holmen og Grünfeld (2013), «Lokale sparebankers betydning for norsk næringsliv», Menon-publikasjon nr. 21/2013.

til de større regionale og landsdekkende bankene, men også hvordan lokalbankens totale utlånsvolum til næringslivet har utviklet seg de siste tre årene.

Hovedfokuset i dette prosjektet er låneaktiviteten til det operative næringslivet. Med dette mener vi næringer som ikke har finansiering, investering eller forvaltning av annen aktiva som hovedaktivitet. Foretakene vi har ekskludert fra analysen er tilknyttet bransjene finansiering, investering, eiendom, forsikring og pensjon.⁵ Hovedgrunnen til å ekskludere finansiering- og investeringsforetak er fordi vi ønsker å fokusere på realinvesteringer. Eiendom skiller seg ut fordi det her også gjennomføres realinvesteringer. Grunnen til at vi også ønsker å ekskludere eiendom fra analysen er at dette er en sektor som er i særstilling fordi den har aktiva som banken lett kan ta pant i og derfor har god tilgang på bankfinansiering både fra lokale, regionale og nasjonale banker.

Bankene er delt inn i lokale, regionale og nasjonale banker og er definert av Menon i samarbeid med Eika Gruppen. Utlån fra disse bankene er så fordelt etter kommunen foretaket (låntager) er registrert i, foretakets størrelse målt ved antall ansatte og foretakets næringsgruppe definert ved SSBs standard for næringsgruppering (SN 2007) på 2-siffernivå. Foretak som har finansiering, investering eller forvaltning av aktiva som hovedaktivitet er kategorisert som en egen gruppe og er ikke definert innenfor det operative næringslivet i denne rapporten. I analysen har vi også fordelt dataene etter NIBRs sentralitetsindeks for kommuner.

Videre i rapporten ser vi i kapittel 2 på lokalbankenes betydning for det operative næringslivet ved å ta utgangspunkt i samlet utlån fra norske banker. Lokalbankenes andel og samlet utlånsaldo analyseres etter foretakets størrelse, foretakets næringsgruppe, lokalisering og sentralitet. I kapittel 3 gjør vi den samme analysen basert på antall lån. Datagrunnlaget og den metodiske tilnærmingen som er brukt i analysene er beskrevet i vedlegg 1.

Boks 1-1: Justeringer i grunnlagsdata sammenlignet med rapporten fra 2013

Analysen av bankenes markedsandeler er en oppdatering av analysen «Lokale sparebankers betydning for norsk næringsliv» basert på data for 2011. For å få en enda mer spisset analyse av det operative næringslivet har vi foretatt noen mindre justeringer av datagrunnlaget sammenlignet med analysen den gang. Endringene kan oppsummeres i to punkter:

- 1) I denne analysen har vi tatt ut næringskodene for forsikringsselskap, pensjonskasser, aktive eierfond, investeringselskap o.l. lukket for allmennheten og annen kredittgivning fra analysen. Vi har også tatt ut næringskodene for finansierings- og investeringsforetak som i forrige rapport.
- 2) Foretaksstørrelsen i denne og forrige analyse er basert på registrerte ansatte i foretaket. I denne analysen har vi benyttet Menons kompetanse om de enkelte foretakene til å omklassifisere enkelte større selskap til andre størrelseskategorier ettersom registrerte antall ansatte ikke gir et godt bilde på foretakets størrelse.

Selv om de metodiske endringene som er gjennomført siden den gang er små, fører de til at markedsandelene i de to rapportene ikke er direkte sammenlignbare. Vi har derfor analysert utlånsdata for 2011 på nytt basert på de nye forutsetningene i datamaterialet. Der endringer fra 2011 er diskutert i rapporten er det de «nye» 2011 dataene vi referer til. Dersom det er betydelige avvik på grunn av endringene som er gjort er dette kommentert i fotnoter.

⁵ Hvilke nace-koder som er ekskludert fra analysen er nærmere beskrevet i vedlegg 1.

2. Lokalbankenes markedsandel av utlånsaldo

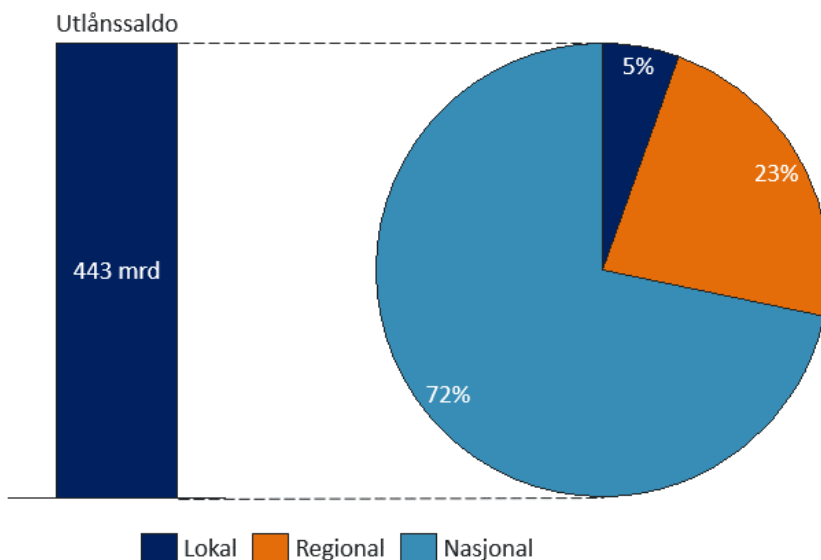
Ved utgangen av 2014 sto lokalbankene for rundt fem prosent av samlet utlånsaldo til det operative næringslivet i Norge. For foretak med mindre enn 50 ansatte har lokalbankene en markedsandel på ti prosent eller mer. Generelt er det i små byer og mindre sentrale områder lokalbankene har størst betydning.

I dette kapittelet ser vi på lokalbankenes rolle som långiver til det operative næringslivet basert på utlånsaldo ved inngangen til 2015 (per 31.12.2014). Ved å se på lokalbankenes markedsandel fordelt på foretaksstørrelse, næringsgruppe og lokalisering får vi et godt bilde av hvilke deler av næringslivet og landet de lokale bankene står sentralt. Gjennom å sammenligne med utlånsaktiviteten fra inngangen til 2012 (per 31.12.2011) kan vi også analysere hvordan dette har utviklet seg over tid.

2.1. Lokalbankene står for fem prosent av saldo utlån

Lokalbankene sto for fem prosent av utlånsaldoen fra norske banker til det operative næringslivet i utgangen av 2014. Totalt var utlån fra norske banker til det operative næringslivet i overkant 440 milliarder kroner ved utgangen av 2014, hvorav lokalbankene sto for 24 milliarder kroner.⁶ Andelen utlån basert på utlånsaldo mellom lokale, regionale og nasjonale banker er vist i figuren under.

Figur 2-1: Bankenes utlånsaldo til norsk næringsliv i 2014, samlet og fordelt på banktype. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

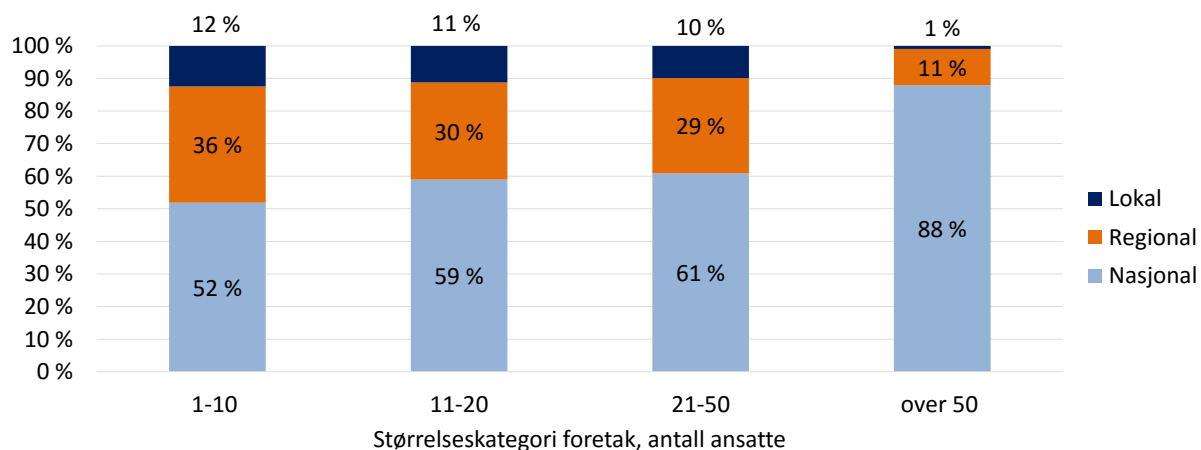
Samlet utlånsaldo har økt med rundt tre milliarder kroner sammenlignet med 2011. Lokalbankene har den relativt største økningen i samlet utlånsaldo fra 2011 til 2014, på 13 prosent. Markedsandelen til lokalbankene har på tross av økningen i kroner holdt seg relativt stabil på rundt fem prosent. Det skyldes at også de nasjonale bankene har høyere utlånsaldo i 2014 sammenlignet med 2011. For de regionale bankene har samlet utlånsaldo falt noe.

⁶ Inkluderer vi kredittforetak og internasjonale banker var utlånsaldoen nesten 600 milliarder kroner til operativt næringsliv ved utgangen av 2014. Når vi inkluderer disse to bankkategoriene er lokalbankenes markedsandel fire prosent.

2.2. Lokalbankenes markedsandel er større for mindre foretak

Fordeler vi foretakene som mottar lån etter foretakets størrelse ser vi at lokalbankenes markedsandel er dobbelt så stor i tre av fire størrelseskategorier. Som figuren under illustrerer er det lokalbankenes lave andel av utlånssaldoen til foretak med mer enn 50 ansatte som trekker andelen ned.

Figur 2-2: Fordeling av bankenes samlede utlånssaldo til norsk næringsliv i 2014, fordelt på foretakets størrelse. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

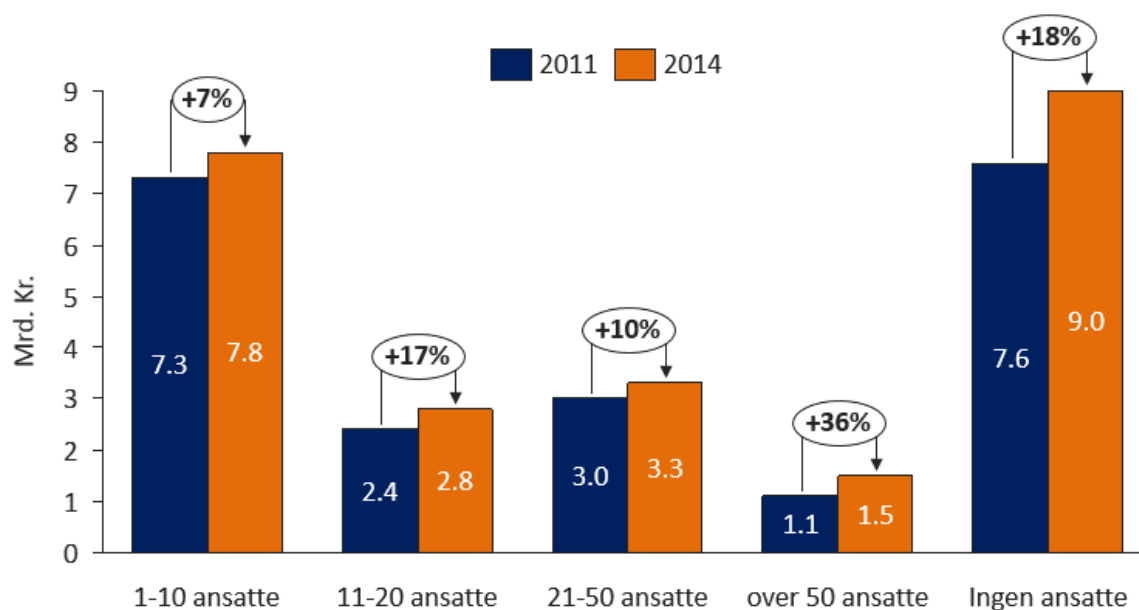

Lokalbankenes andel er størst blant foretakene med opptil ti ansatte hvor de har 12 prosent av en samlet utlånssaldo på 62 milliarder kroner. Også i de to påfølgende størrelseskategoriene er lokalbankenes andel på rundt ti prosent. Sammenlignet med 2011 har lokalbankenes andel i de tre største størrelseskategoriene hatt en liten økning i 2014, men andelen er i stor grad omtrent den samme som i 2011 for samtlige kategorier.⁷

Som nevnt i delkapittelet over har samlet utlånssaldo fra lokalbankene økt siden 2011. I figuren under har vi fremstilt lokalbankenes samlede utlån ved utgangen av 2011 og 2014 fordelt etter foretakenes størrelse. Her er foretak med ingen registrerte ansatte også inkludert.

⁷ Menons tidligere analyse av lokalbankenes betydning for norsk næringsliv fra 2013 viser en lavere markedsandel for lokalbankene i de to størrelseskategoriene for foretak med mellom 11-50 ansatte. Dette skyldes først og fremst endringer Menon har gjort i underlagsdataene i den nye analysen med tanke på reklassifisering av foretak i andre størrelseskategorier, samt ny definisjon på hva som betraktes som operativt næringsliv. Endringene fra 2011 som refereres til her er basert på oppdatert underlagsdata.

Figur 2-3: Lokalbankenes utlånssaldo til foretak i ulike størrelseskategorier ved utgangen av 2011 og 2014. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

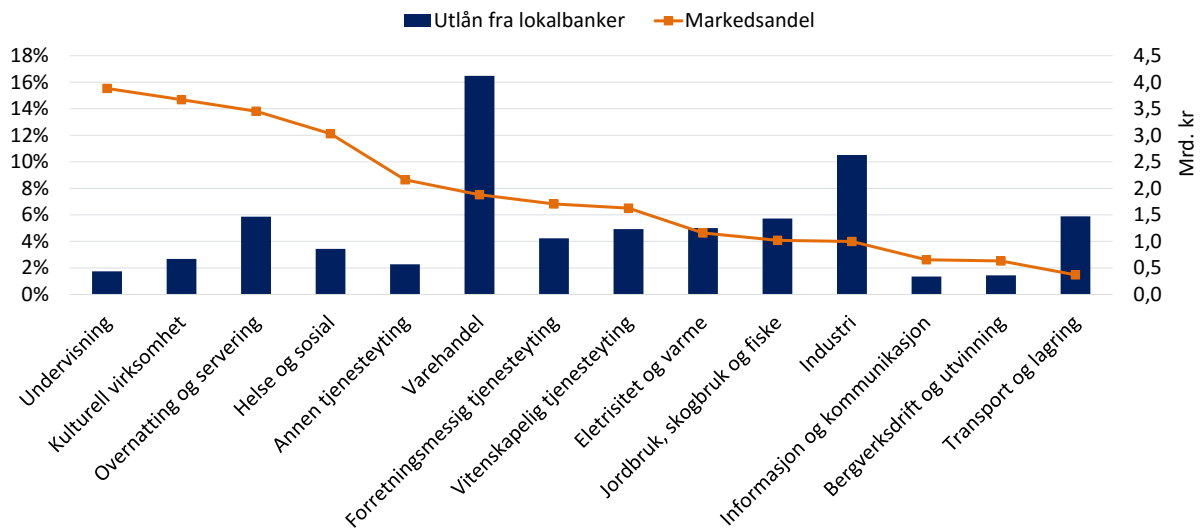

Lokalbankenes utlån målt ved utlånssaldo har økt for samtlige størrelseskategorier ved utgangen av 2014 sammenlignet med 2011. Den relative økningen er størst for foretakene med mer enn 50 ansatte hvor utlånene fra lokalbank har økt med 36 prosent. Av figuren ser vi også at lokalbankene har relativt store utlån til foretak uten registrerte ansatte.

2.3. Lokalbankenes markedsandel er størst blant mindre næringer

I figuren under er lokalbankenes samlede utlånssaldo og deres markedsandel fordelt etter ulike næringsgrupper. Av denne ser vi at det er i de mindre tjenestenæringene som «undervisning», «kulturell virksomhet» og «overnatting og servering» hvor lokalbankene har største markedsandelen. I disse næringene varierer markedsandelen mellom 16 og 14 prosent. Av disse er overnatting og servering særlig interessant fordi det normalt er en relativt kapitalintensiv tjenesteproduksjon.

Figur 2-4: Lokalbankenes samlede utlånssaldo og markedsandel fordelt på næring. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

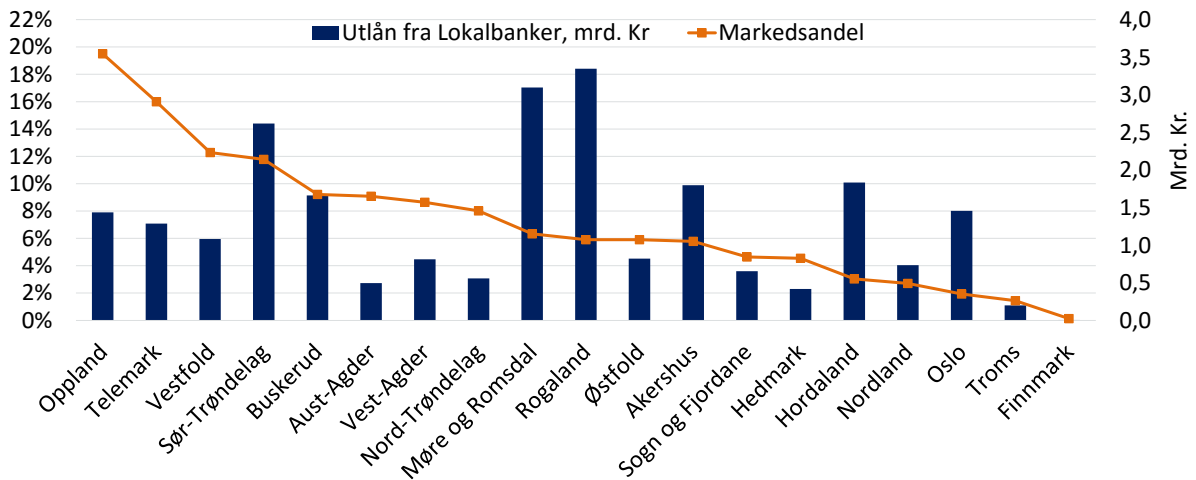
Basert på samlet utlånssaldo er det innenfor varehandel (4 milliarder) og industri (2,5 milliarder) at lokalbankene er størst. Lokalbankenes markedsandel er også relativt stor innenfor bygg og anlegg, 13 prosent og totalt 11 milliarder kroner i utlån. Denne næringen har vesentlig høyere samlet utlånssaldo fra lokalbankene sammenlignet med de andre næringene og domineres av eiendomsselskap. Bygg og anlegg er derfor tatt ut av figuren. Det er viktig å poengtere at lokalbankenes utlån til jordbruk, skogbruk og fiske er betydelig undervurdert. Dette følger av at utlån til enkeltmannsforetak ikke er en del av undersøkelsen. Ellers er det verdt å merke seg at lokalbankene, til tross for relativt store utlån, har en svært lav markedsandel blant foretak innen transport og lagring. Forklaringen bak dette er at banksektoren generelt har store engasjementer knyttet til maritim næring. Maritim næring er en svært kapitalintensiv sektor med spesialiserte banker, og hvor det er naturlig at den enkelte lokalbank er for liten til å kunne dekke finansieringsbehovet.

Sammenlignet med 2011 har lokalbankenes andel holdt seg relativt stabil. For reiselivsnæringene og bergverksdrift og utvinning er andelen falt noe, mens resterende næringsgrupper har hatt en liten økning.

2.4. Lokalbankene har størst markedsandel i innlandsregioner med lav sentralitet

Fordeler vi på samlet utlånssaldo på fylker ser vi at lokalbankene har størst markedsandel i Oppland og Telemark. I disse to fylkene har lokalbankene henholdsvis 20 prosent og 16 prosent av samlet utlånssaldo. Basert på utlånstørrelse er det derimot i Rogaland og Møre og Romsdal lokalbankenes marked er størst, litt over tre milliarder kroner i samlet utlån. Lokalbankens markedsandeler og samlet utlånssaldo fordelt på fylker er vist i figuren under.

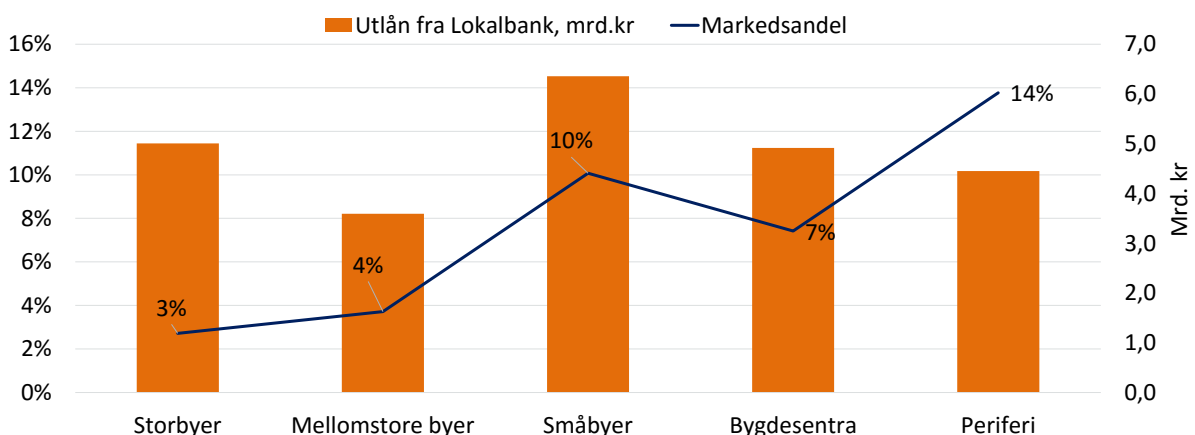
Figur 2-5: Lokalbankenes samlede utlånssaldo og markedsandel fordelt på fylker. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

Sør-Trøndelag fremstår også som et fylke hvor lokalbankene har et viktig marked. I dette fylket er både lokalbankenes markedsandel og samlede utlånssaldo relativt høy sett i sammenheng med de øvrige fylkene. Lokalbankenes markedsandel har falt noe for Telemark sammenlignet med 2011, fra 19 prosent i 2011 til 16 prosent i 2014. I andre enden finner vi at lokalbankenes markedsandel har økt med litt over to prosentpoeng i Akershus og Nord-Trøndelag fra 2011 til 2014. I resterende fylker har lokalbankenes andel holdt seg relativt stabil. Det er også interessant å merke seg at markedsandelen til lokalbankene er lavest i Oslo, så vel som de tre nordligste fylkene Finnmark, Troms og Nordland. Den lave markedsandelen i Nord Norge er interessant, og kan tyde på at disse markedene i stor grad er for små til at lokalbanker kan operere der. I disse markedene er det derfor naturlig at det er de større og mer sentraliserte bankene som dominerer ettersom disse i større grad er spesialisert på utlån over lengre avstander uten de samme kravene til lokalinformasjon.

I figuren under har vi fordelt lokalbankenes utlån og markedsandel etter NIBRs sentralitetsindeks i ulike kommuner.

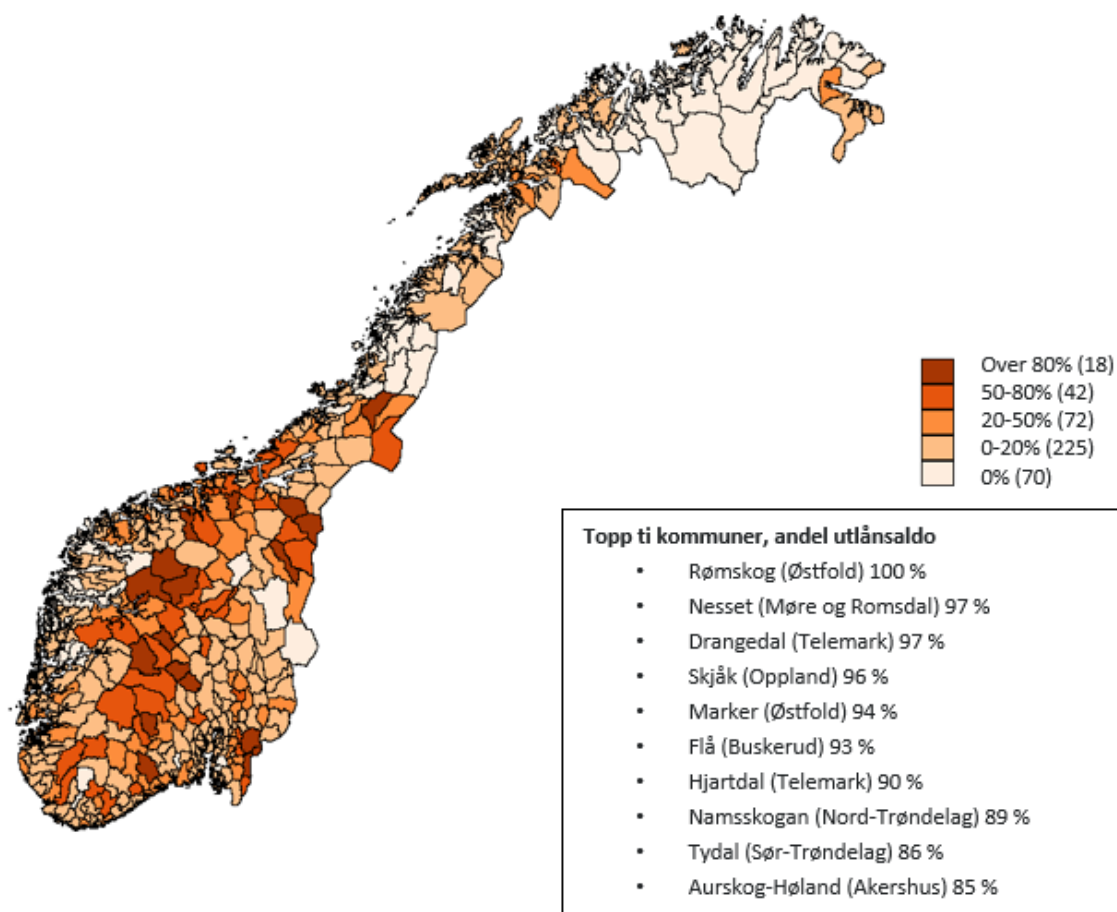
Figur 2-6: Lokalbankenes samlede utlånssaldo og markedsandel fordelt etter NIBRs sentralitetsinndeling for kommuner. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway

Av figuren ser vi at lokalbankenes marked er størst i småbyer, med rundt 6,3 milliarder i utlån. Likevel er det i de minst sentrale kommunene lokalbankene er viktigst. Dette er kommuner med små eller ingen sentra. Eksempler på kommuner i denne kategorien er Tjøme, Sjøk, Rømskog og Flå. Sammenlignet med 2011 har utlånene fra lokalbankene økt i samtlige kategorier. I «Småbyer» og «Storbyer» har lokalbankenes markedsandel økt med henholdsvis 2 og 1 prosentpoeng.

Fordelingen på fylke og sentralitet viser at lokalbankene har størst markedsandel i mindre sentral områder. Samtidig ser man at bildet er mer nyansert ved at lokalbankene også har små markedsandeler i Nord-Norge. For å få et tydeligere bilde på hvor i landet lokalbankenes markedsandel er størst har vi sett på lokalbankenes markedsandel i de ulike kommunene. Ut fra denne analysen finner vi at lokalbankene har mer enn 50 prosent markedsandel i 60 kommuner, og over 20 prosent markedsandel i 132 kommuner basert på utlånsaldo. Resultatet er gjengitt i kartet under. Jo mørkere fargen er jo større andel har lokalbankene i kommunen. Tallene i parentes gjengir hvor mange kommuner det er i hver kategori.⁸

Figur 2-7: Lokalbankenes markedsandel basert på utlånsaldo per kommune. Kilde: Menon, skatteetaten og Bisnode D&B Norway

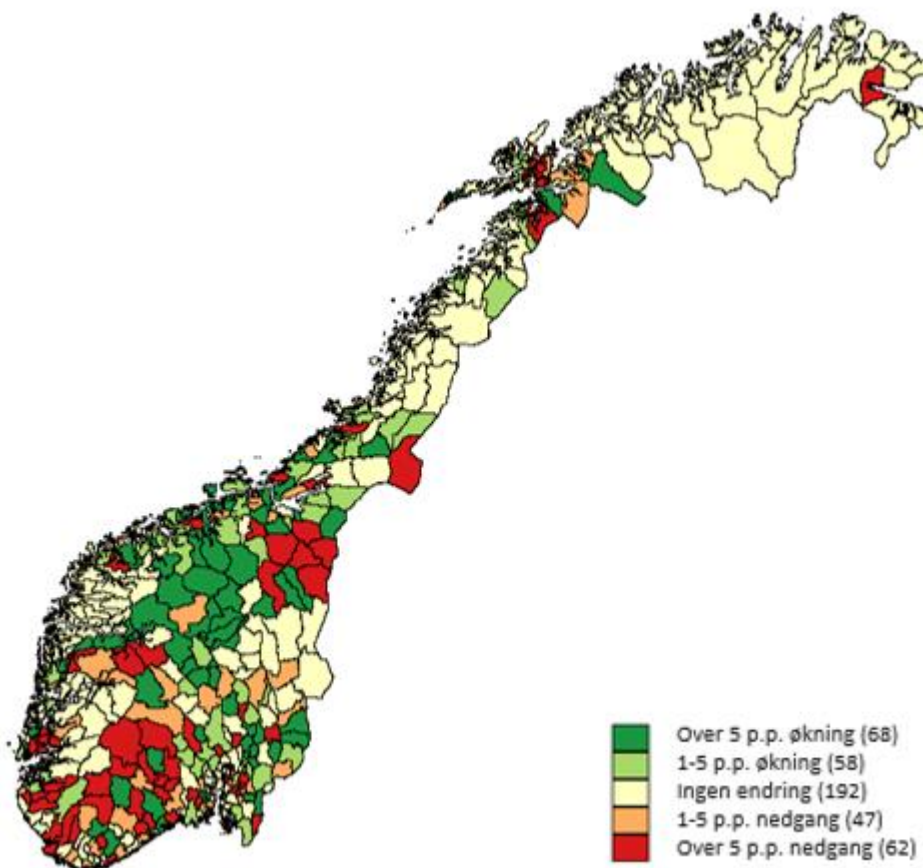
Av kartet ser vi at det er i innlandskommunene (mørk rød farge) lokalbankene har størst rolle som långiver til det operative næringslivet. De kommunene hvor lokalbankene har høyest markedsandel er i Rømskog i Østfold,

⁸ I kategorien markert 0% ligger også kommuner vi ikke har utlånsdata for. Disse har så få utlån at de faller ut av datasettet på grunn av anonymisering.

Neset i Møre og Romsdal og Drangedal i Telemark. Basert på utlånstørrelse er det i kommunene Oslo, Bergen, Kristiansund og Stavanger lokalbankene har høyest samlet utlånssaldo. I Kristiansund er lokalbankenes markedsandel 37 prosent i 2014, mens den i de tre andre er under 3 prosent.

Vi har også sett på endring i lokalbankenes markedsandel fra utgangen av 2011 til 2014 i de ulike kommunene. Dette er fremstilt i kartet under. Kartet viser endringer i prosentpoeng for lokalbankenes markedsandeler basert på utlånssaldo. Jo mørkere fargene er jo større er endringen i lokalbankenes markedsandeler (grønn=positiv endring, rød=negativ endring).

Figur 2-8: Endring i lokalbankens markedsandel fra 2011 til 2014 i antall prosentpoeng basert på utlånssaldo i ulike kommuner. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D & B Norway

Basert på utlånssaldo har markedsandelene i gjennomsnitt økt i flere kommune i Møre og Romsdal, Oppland og Nord-Trøndelag og falt for mange av kommunene i Telemark, Sør-Norge og enkelte kommuner i Sør-Trøndelag. Målt i antall kommuner har lokalbankens markedsandeler økt i flere kommuner enn den har falt dersom vi sammenligner andelen 2014 med andelen i 2011.

3. Lokalbankenes markedsandeler av antall lån

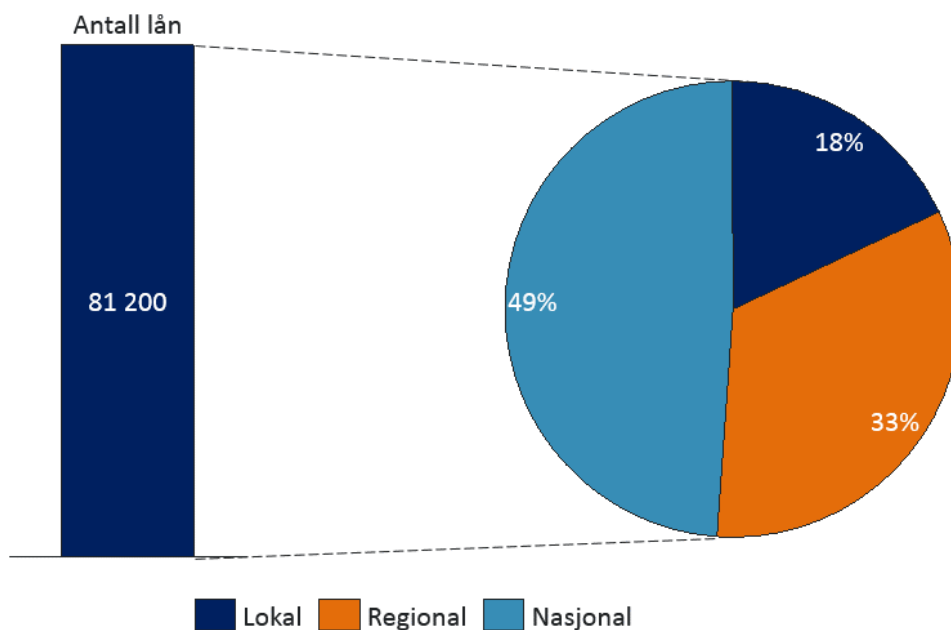
Lokalbankene sto for 18 prosent av antall utlån til det operative næringslivet i Norge ved utgangen av 2014. Markedsandelen målt ved antall utlån er størst for de minste foretakene. Lokalbankene spiller en viktig rolle innen de fleste næringer med en markedsandel på i overkant av 15 prosent av utlånene for alle næringer med unntak av IKT. Generelt er det i innlandskommunene lokalbankene har de største markedsandelene.

I dette kapitlet ser vi på lokalbankens rolle som långivere basert på antall foretak som har fått lån (heretter referert til som antall lån).⁹ I likhet med kapitlet over har vi sett på lokalbankenes markedsandel og størrelse nasjonalt, i ulike foretaksstørrelser, blant næringsgrupper og i ulike deler av landet. Utgangspunktet for analysen er utlån per 31.12.2014. Endringer fra 2011 er kommentert i teksten.

3.1. Lokalbankene har 18 prosent av antall lån til det operative næringslivet

Ved utgangen av 2014 sto lokalbankene for 18 prosent av antall lån til det operative næringslivet i Norge.¹⁰ Totalt har norske banker utlån til 81 200 foretak i det operative næringslivet. 14 600 av disse foretakene har lån fra lokalbank. Fordelingen av antall utlån mellom lokale, regionale og nasjonale banker er gjengitt i figuren under.

Figur 3-1: Bankenes samlede antall utlån til norsk næringsliv i 2014, og fordeling på type bank. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

Sammenlignet med 2011 har antall lån samlet sett økt med rundt 6000 lån. Alle bankkategoriene har hatt en økning i antall lån fra 2011 til 2014. Lån fra lokalbankene alene har økt med rundt 1170 lån. Lokalbankenes

⁹ Antall lån: her telles antall foretak som har fått lån. Det vil si at dersom foretak X har fått tre lån fra bank Y så telles dette kun som et lån. I den grad et foretak har lån fra to forskjellige lokalbanker vil et foretak kunne telles to ganger. Det samme gjelder også hvis et foretak har lån fra både en lokalbank og en regional eller nasjonal bank.

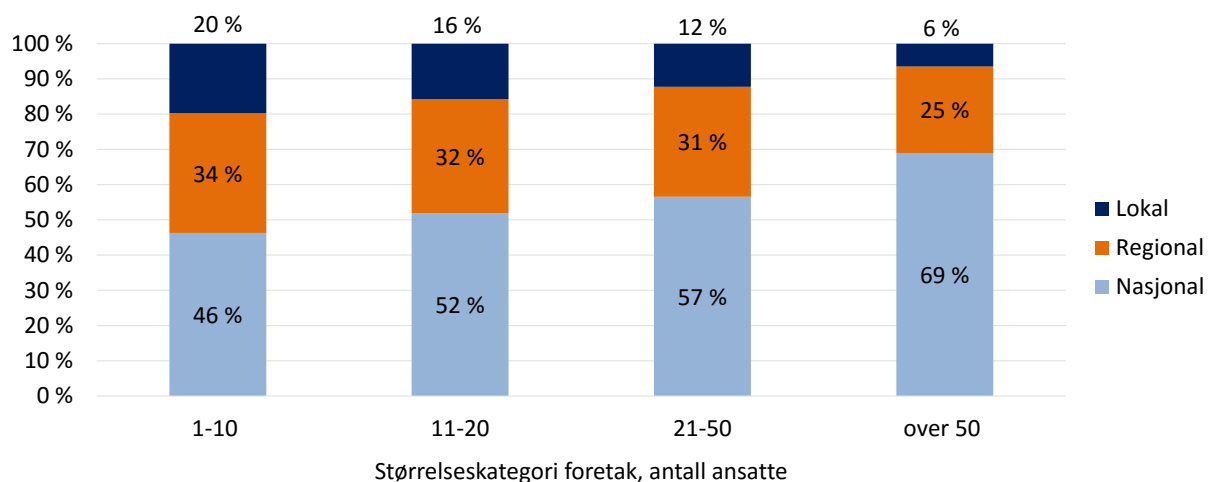
¹⁰ Inkluderer vi internasjonale banker og kredittforetak var antall lån nesten 105 000 til operativt næringsliv ved utgangen av 2014. Når vi inkluderer disse to bankkategoriene reduseres lokalbankenes markedsandel fra 18 til 14 prosent.

markedsandel av antall lån har holdt seg stabil på 18 prosent siden 2011. Som målt ved utlånssaldo har de regionale bankenes markedsandel falt noe siden 2011, mens nasjonalbankenes andel har økt.

3.2. Små og mellomstore foretak er lokalbankenes viktigste segment

Foretak med opptil ti ansatte har den høyeste andelen av antall lån fra lokalbankene, 20 prosent. Lokalbankenes markedsandel avtar gradvis med foretakenes størrelse. Bankenes andel av antall utlån fordelt på foretakenes størrelser er gjengitt i figuren under.

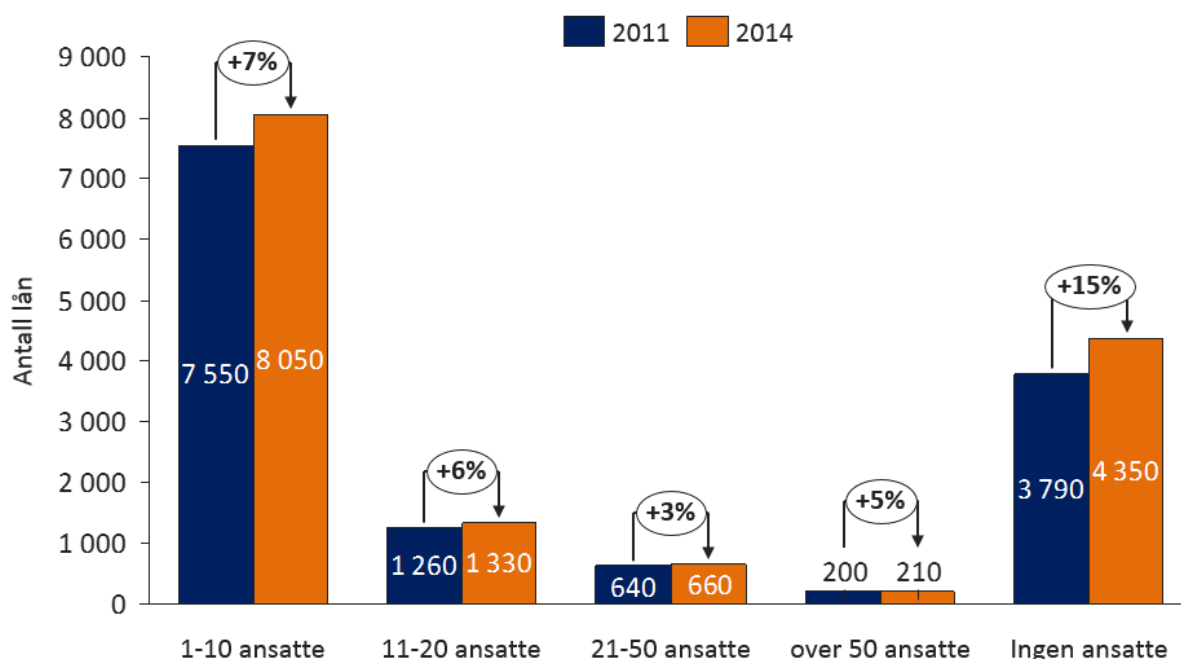
Figur 3-2: Fordeling av bankenes samlede antall utlån til norsk næringsliv i 2014 fordelt på foretakenes størrelse. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

Figuren viser også at de regionale bankenes andel av antall utlån faller med foretakenes størrelse, mens de nasjonale bankenes markedsandel er økende med foretakssegmentets størrelse. Det er interessant å merke seg at i segmentet av foretak med 1-10 ansatte har lokalbankene og de regionale bankene til sammen flere foretakskunder enn de nasjonale bankene. Lokalbankenes markedsandel av antall utlån har vært stabil sammenlignet med 2011.

For å si noe om endringen i antall lån fra lokalbankene fra utgangen av 2011 til 2014 har vi fremstilt antall lån fra lokalbankene fordelt på foretakenes størrelse i figuren under. Her er også foretak med ingen registrerte ansatte inkludert.

Figur 3-3: Lokalbankenes antall lån til foretak i ulike størrelseskategorier i 2011 og 2014. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

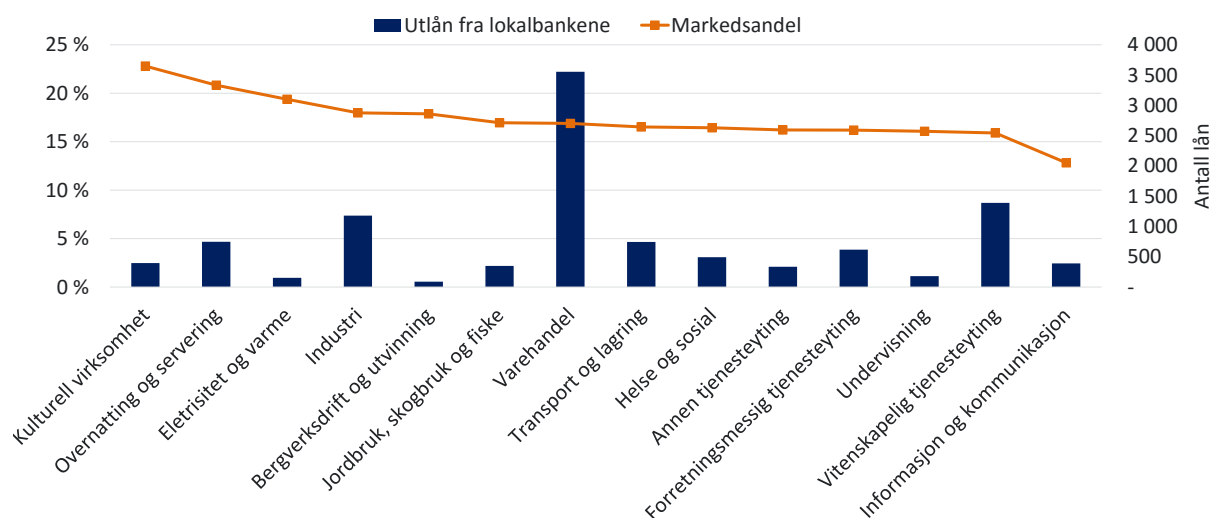

Av figuren ser vi at lokalbanken også har vesentlig flere lån til foretak med opptil 10 ansatte, rundt 8000 lån i den minste størrelseskategorien sammenlignet med 6500 lån sammenlagt for resterende foretak. Antall lån fra lokalbanker har i likhet med utlånssaldo økt i samtlige størrelseskategorier. Her er derimot den relative økningen størst blant foretak med ingen registrerte ansatte, 15 prosent økning fra 2011 til 2014.

3.3. Lokalbankenes markedsandel er størst blant reiselivsnæringene

Lokalbankene har mer enn 15 prosent av samlet antall utlån i de fleste næringsgruppene. Som figuren under viser er det innen reiselivsnæringene som kulturell virksomhet og overnatting og servering at lokalbankenes markedsandel er høyest, henholdsvis 23 og 21 prosent. Andre store kundegrupper finner man innen industri og vitenskapelig tjenesteyting.

Figur 3-4: Lokalbankenes samlede antall utlån og markedsandel fordelt på næring. Kilde: Menon, skatteetaten og Bisnode D&B Norway

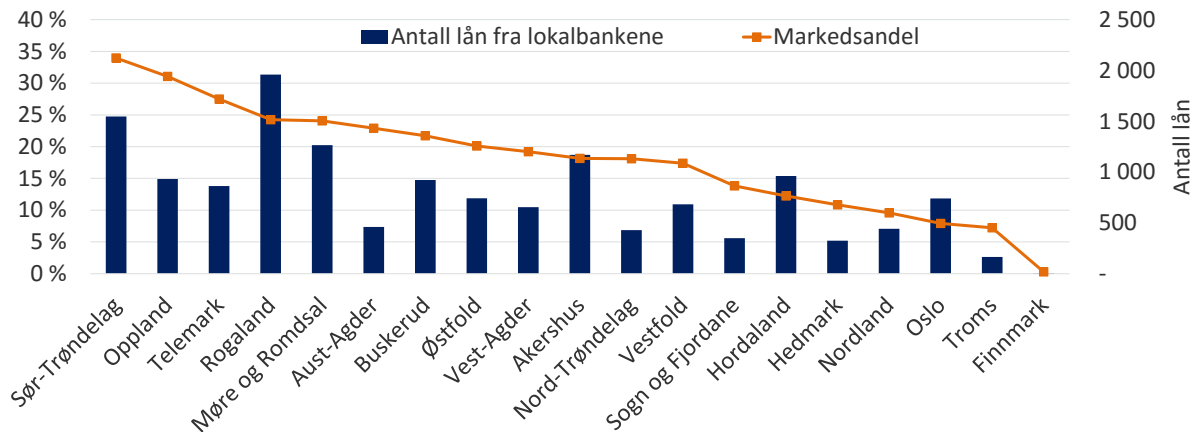

Dette bildet samsvarer med lokalbankenes markedsandel basert på samlet utlånsaldo. Målt etter antall utlån fra lokalbankene er varehandel den største kundegruppen. Bygg og anleggsbransjen er igjen tatt ut ettersom en stor andel av deres lån er tilknyttet eiendomsselskap. Antall lån til bygg og anleggsnæringen fra lokalbankene var omtrent 3900 i 2014, dette tilsvarer en markedsandel på 23 prosent. Endringene i markedsandeler over treårsperioden fra utgangen av 2011 til utgangen av 2014 er relativt små i de fleste næringsgruppene. Antall lån har økt i alle næringsgruppene sammenlignet med 2011. Igjen er det viktig å poengtere at utlån fra jordbruk, skogbruk og fiske er undervurdert ettersom utlån til enkeltmannsforetak ikke er inkludert i analysen.

3.4. Lokalbankene er viktig i mindre sentrale områder

Fordelt på landets fylker er det i Sør-Trøndelag, Oppland og Telemark lokalbankenes markedsandel er størst, henholdsvis 34, 31 og 27 prosent. Dette samsvarer også i stor grad med de fylkene hvor den høyeste andelen av utlånskronene kommer fra lokalbankene. Tilsvarende ser vi også at de tre nordligste fylkene og Oslo er de fylkene hvor lokalbanken har svakest markedsposisjon. I figuren under ser vi fordelingen av lokalbankenes markedsandel og antall utlån i alle fylkene.

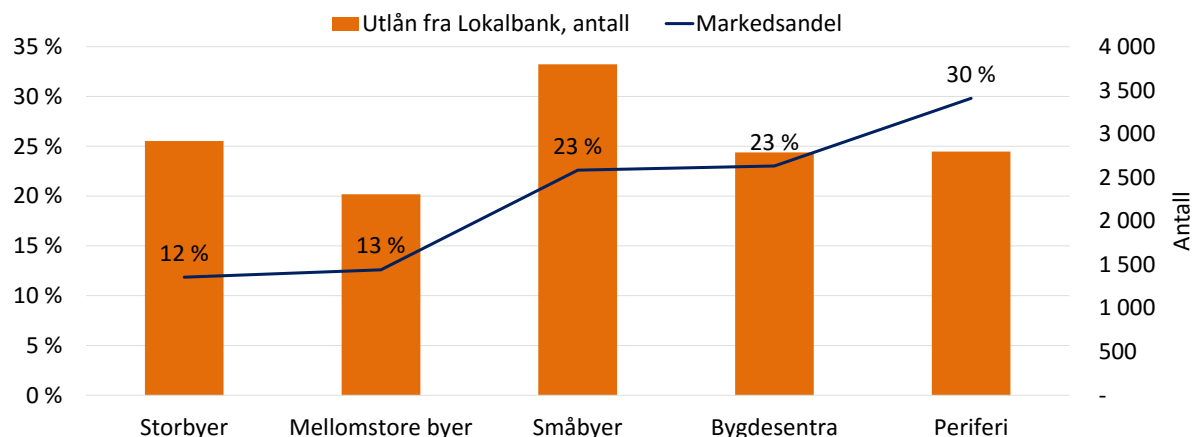
Figur 3-5: Lokalbankenes antall utlån og markedsandel fordelt på fylker. Kilde: Menon, Skatteetaten og Bisnode D&B Norway

Fra utgangen av 2011 til utgangen av 2014 har lokalbankenes markedsandel målt ved antall lån økt med rundt 3 prosentpoeng i både Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag og Østfold, mens den har falt med 3 prosentpoeng i Telemark. I de øvrige fylkene ligger lokalbankenes markedsandeler på omtrent samme nivå i 2014 som i 2011. Med unntak av Sogn og Fjordane og Telemark har antall lån økt i løpet av treårsperioden. Den relative nedgangen i antall lån for disse to fylkene er 3-4 prosent.

Fordelt på sentraliteten i de ulike kommuner, slik vist i figuren under, finner vi at lokalbankenes markedsandel øker jo mindre sentralt kommunen er. I det som kategoriseres som «Perifere» kommuner har lokalbankene 30 prosent av antall utlån.

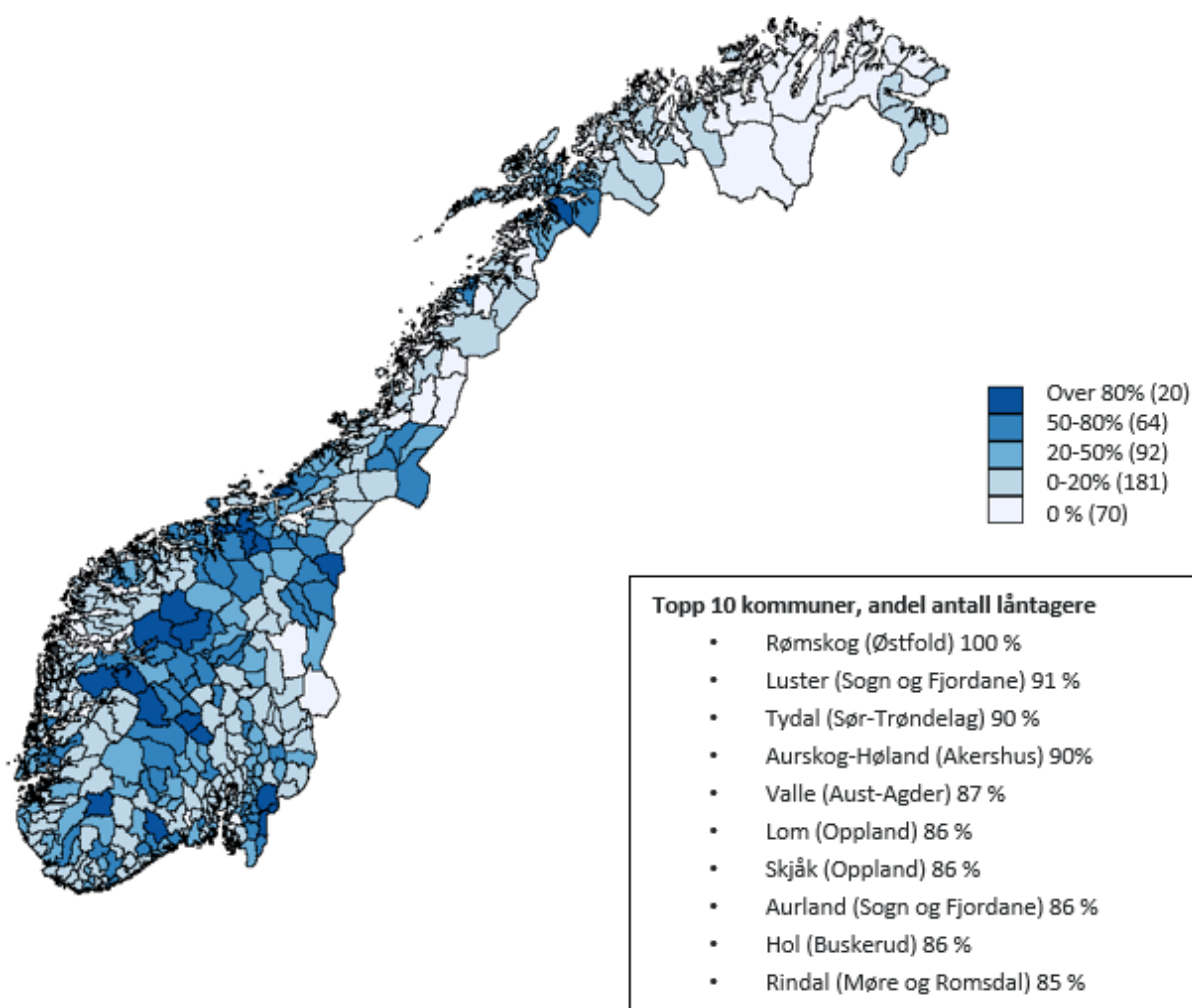
Figur 3-6: Lokalbankenes antall utlån og markedsandel fordelt etter NIBRs sentralitetsinndeling for kommuner. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway

Videre ser vi at i likhet med fordelingen basert på utlånssaldo er kommunene kategorisert som «småbyer» de største markedene for lokalbankene målt i antall lån. Det er også i disse kommunene både andel og antall lån har økt mest sammenlignet med 2011. Her har andelen økt med nesten 2 prosentpoeng, og antall lån økt med 12 prosent. Lokalbankenes andel er relativt lik i de andre kategoriene i 2011 og 2014, mens antall lån har økt.

For å se nærmere på hvilke områder som betjenes av lokalbankene har vi beregnet lokalbankenes markedsandeler i de ulike kommunene. I kartet under er lokalbankenes markedsandel i de ulike kommune gradert med farger, mørkere farger betyr en høyere markedsandel. Tallene i parentes viser antall kommuner i hver kategori. I 84 kommuner er det slik at mer enn 50 prosent av foretakene har lån fra lokalbanken, mens i 176 kommuner har mer enn hvert femte foretak lån fra lokalbank.

Figur 3-7: Oversikt over lokalbankenes markedsandel basert på antall lån i landets kommuner. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway¹¹

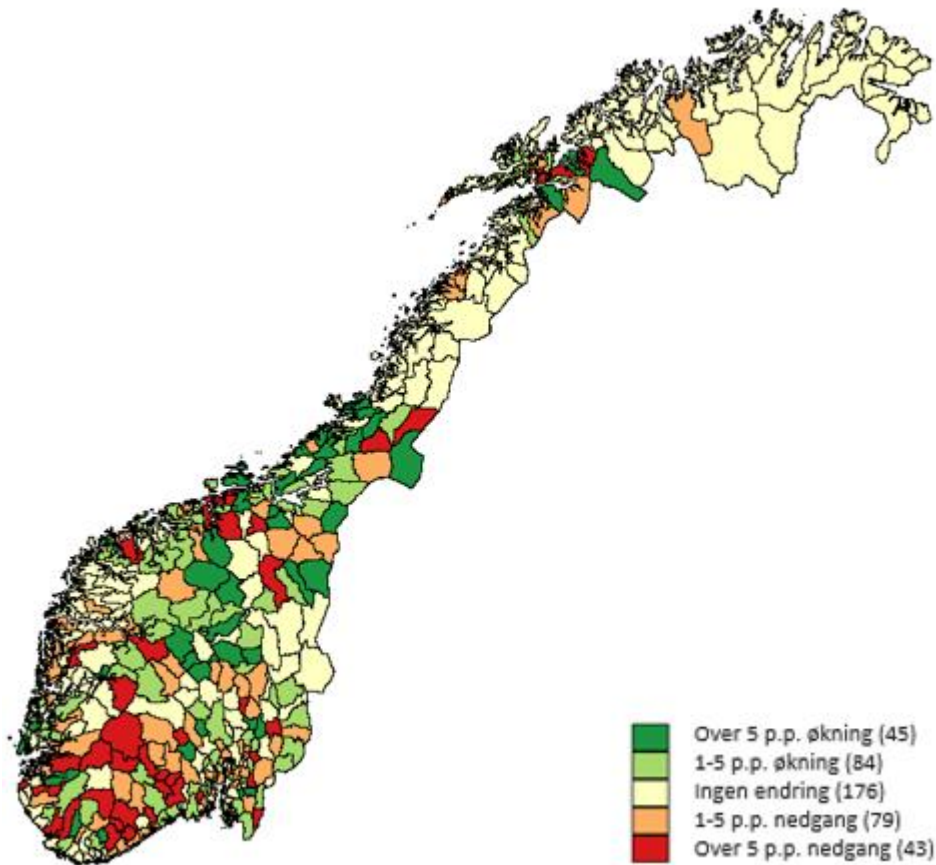
Ut fra dette ser vi at lokalbankene spiller en viktig rolle i innlandskommunene med tanke på antall utlån. Dette stemmer overens med resultatet basert på utlånssaldo. Kommunene med høyest andel lån fra lokalbankene er Rømskog i Østfold, Luster i Sogn og Fjordane og Tydal i Sør-Trøndelag.

På samme måte som for utlånssaldo har vi fordelt lokalbankenes endring i markedsandeler i de ulike kommunene i landet fra utgangen av 2011 og utgangen av 2014. Denne endringen basert på antall lån ser vi i kartet nedenfor.

¹¹ I kategorien markert 0% ligger også kommuner vi ikke har utlånsdata for. Disse har så få utlån at de faller ut av datasettet på grunn av anonymisering.

Jo mørkere fargene er jo større er endringen i lokalbankenes markedsandeler (grønn=positiv endring, rød=negativ endring).

Figur 3-8: Endring i lokalbankens markedsandel fra 2011 til 2014 i antall prosentpoeng basert på antall lån. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway

I likhet med endringene i markedsandeler basert på utlånssaldo har andelen antall utlån fra lokalbankene falt noe i Telemark, Sør-Norge og enkelte kommuner i Sør-Trøndelag, og økt i flere kommune i Møre og Romsdal, Oppland og Nord-Trøndelag.

De underliggende dataene viser at der markedsandeler for utlånssaldo har økt eller falt med mer enn 10 prosentpoeng er de basert på antall utlån først og fremst økt eller redusert med 5 prosentpoeng eller mindre. Dermed ser det ut til at lokalbankenes markedsandeler har vært mer stabile basert på antall utlån sammenlignet med samlet utlånssaldo. På en annen side er det flere endringer basert på antall lån i kategoriene hvor endringen ligger mellom en og fem prosentpoeng.

Vedlegg 1: Datagrunnlag og metode

Tre kategorier av banker

I vår analyse skiller vi mellom tre ulike bankkategorier basert på hvilket marked de hovedsakelig betjener:

1. Lokale banker
2. Regionale banker
3. Nasjonale banker

Eika Gruppen har selv oppdatert kategoriseringen fra analysen på 2011-tall, med tanke på sammenslåinger og lignende. En oversikt over antall banker registret i de ulike kategoriene er gitt i tabellen under. Fullstendig oversikt over banker inkludert i analysen og kategorisering av disse er lagt i vedlegg 5.

Tabell 1: Oversikt over antall banker i de ulike kategoriene inkludert i vår analyse.¹²

Type bank	Antall banker
Lokal	111
Regional	19
Nasjonal	17
SUM	148

Datakilder

Analysen vår tar utgangspunkt i Skatteetatens tall for bankenes utlån til næringslivet. Disse dataene er hentet inn gjennom bankenes innrapportering til Skattedirektoratet. I analysen har vi fokusert på norske bankers utlån til næringslivet. Dette betyr at utlån fra filialer av utenlandske banker ikke er inkludert i analysen. Det samme gjelder utlån fra kredittinstitusjoner utenom bank. Når det gjelder utlånsaktiviteten til Nordea (hovedkontor i Sverige) så er denne med i undersøkelsen ettersom Nordea ikke er en filialbank, men har datterselskap i Norge.

Datasettet fra Skatteetaten inneholder utlånsaldo og antall utlån for næringsutlån fordelt på de bankkategoriene Menon har definert i samarbeid med Eika Gruppen. Med antall utlån menes her antall lån gitt fra en bank til ulike foretak. Dersom samme foretak får flere lån fra en bank teller vi dette som ett lån.

Dataene fra Skatteetaten er koblet opp mot Menons regnskaps- og aktivitetsdatabase over norsk næringsliv. Menons database er basert på foretakenes rapportering til Foretaksregisteret i Brønnøysund og dekker om lag 95 prosent av aktiviteten i næringslivet. Datasettet er bearbeidet av både Menon og Bisnode D&B Norway. Sistnevnte er Menons leverandør av disse dataene. Ikke-rapporteringspliktige foretak, som små ansvarlige foretak, små enkeltmannsforetak og små foreninger, er ikke med i analysen. Det er vanskelig å skille mellom lån til foretakenes virksomhet og privatlån til eierne av disse foretakene i datasettet vi henter inn fra Skatteetaten.

Menons regnskaps- og aktivitetsdatabase inneholder fullstendige regnskapstall for alle foretak som er rapporteringspliktige til foretaksregisteret i Brønnøysund fra 1992 til 2013. Til hvert organisasjonsnummer er det tilknyttet standard regnskapsinformasjon, samt lokalisering av hovedkontor og underavdelinger, bransjekode,

¹² Listen inkluderer alle banker med regnskap i perioden mellom 2006-2013. I analysen fokuserer vi på utlånsaktivitet fra norske banker. Utlån fra filialer av utenlandske banker så vel som lån fra kredittforetak er derfor ikke inkludert i datasettet

antall ansatte på hvert kontor, styreforhold, direkte eierskap med mer. Databasen oppdateres og kvalitetssikres kontinuerlig.

Definisjon av det «operative næringslivet»

Hovedfokuset i dette prosjektet er låneaktiviteten til det operative næringslivet. Med dette mener vi næringer som ikke har finansiering, investering eller forvaltning av annen aktiva som hovedaktivitet. Vi har derfor ekskludert noen bransjer fra analysen. Foretakene vi har forsøkt å ekskludere fra analysen er tilknyttet bransjene finansiering, investering, eiendom, forsikring og pensjon (se Boks 0-1). Hovedgrunnen til å ekskludere finansiering- og investeringsforetak er fordi vi ønsker å fokusere på realinvesteringer. Eiendom er i en særstilling her fordi det også gjøres realinvesteringer. Hovedgrunnen til at vi holder utlån til eiendomsinvesteringer utenom er fordi eiendomssektoren står i en særstilling når det gjelder kredittfinansiering fordi dette er en type investering som det er enkelt å ta pant i, og som dermed også har god tilgang til lånefinansiering.

Boks 0-1: Oversikt over hvilke bransjer som er holdt utenfor analysen

<u>Næringskode</u>	<u>Tekst</u>
41.109	Utvikling og salg av egen fast eiendom ellers
64.110	Sentralbankvirksomhet
64.190	Bankvirksomhet ellers
64.201	Finansielle holdingselskaper
64.202	Ikke-finansielle holdingselskaper
64.301	Verdipapirfond
64.302	Investeringselskaper og lignende
64.303	Porteføljeinvesteringsselskaper
64.304	Skatteberettigede investeringselskaper
64.306	Aktive eierfond
64.308	Investeringselskap o.l. lukket for allmennheten
64.309	Annen verdipapirforvaltning
64.920	Annen kredittgivning
64.990	Annen finansieringsvirksomhet ikke nevnt annet sted
65.110	Livsforsikring
65.120	Skadeforsikring
65.300	Pensjonskasser
68.100	Kjøp og salg av egen fast eiendom
68.209	Utleie av egen eller leid fast eiendom ellers
68.320	Eiendomsforvaltning
70.100	Hovedkontortjenester

Menons regnskapsdatabase inneholder kun foretak som leverer regnskap til Brønnøysundregistrene. Små ansvarlige selskap og enkeltmannsforetak er som regel ikke i denne kategorien. I disse foretakene kan det være vanskelig å skille mellom lån til foretakets virksomhet og privatlån til eierne av foretakene i Skatteetatens data. På grunn av dette ville det uansett vært problematisk å inkludere de i analysen.

Vi analyserer lokalbankenes betydning ut fra ulike parametere

Lokalbankenes markedsandeler vurderes ut fra foretakenes størrelse, lokalisering og sentralitet og næring.

Foretakenes størrelse

Det er grunn til å tro at de ulike bankenes markedsandel varierer med hensyn til foretakenes størrelse. For å kunne analysere dette har vi delt inn de regnskapspliktige foretakene i fem størrelseskategorier basert på antall ansatte. Vi benytter følgende størrelsesinndeling:

- Ingen registrerte ansatte
- 1-10 ansatte
- 11-20 ansatte
- 21-50 ansatte
- Flere enn 50 ansatte

Ved å ekskludere bransjene listet opp over skal vi i utgangspunktet ha fjernet holdingsselskaper eller andre finanserings- og investeringsforetak. Relativt høye utlån til foretak uten registrerte ansatte (mikroforetak) tyder likevel på at vi ikke har klart å ekskludere alle. Rendyrkede operative mikroforetak er foretak tuftet på driftsaktiviteter uten faste ansatte. Det kan være snakk om selskaper som opererer i svært liten skala og selskaper som utelukkende leier inn eksterne konsulenter. I tillegg har en rekke selskaper ikke rapportert antall ansatte og er derfor feilkategorisert inn i gruppen for mikroforetak. For å minimere denne feilkategoriseringen har vi kontrollert vår kategorisering opp mot lønnskostnadene på konsernnivå. Vi har også kategorisert noen av de største selskapene manuelt. Det kan likevel være støy i dataene for mikroforetak. Vi har derfor valgt å ikke legge hovedvekten av analysen på disse foretakene.

Lokalisering og sentralitet

I Brønnøysundregistrene registreres foretakenes adresse og med dette deres lokalisering i landets fylker og kommuner. Vi benytter denne lokaliseringen til å analysere markedsandeler på kommune- og fylkesnivå. Vi har også analysert bankenes markedsandeler basert på sentraliteten til foretakenes lokalisering. Til dette benytter vi NIBRs sentralitetsindeks for kommuner. Sentralitetsindeksen er endret siden forrige rapport og kan derfor gjøre tidligere analyser mindre sammenlignbare. En beskrivelse av NIBRs gjeldende sentralitetsindeks finnes i vedlegg 2. En fordeling av lokalbankenes utlån og markedsandel basert på tidligere definisjon på sentralitet finnes i vedlegg 3.

Næring

I analysen av bankenes markedsandeler ønsker vi også å undersøke i hvilke næringer lokalbankenes markedsandel er størst. Vi har derfor kategorisert foretakene etter standard for næringsgruppering på to-siffernivå og gruppert lånedataene fra Skatteetaten i de ulike næringsgruppene. Disse er så kategorisert i ulike bransjegrupper fra A til W.¹³

¹³ Med næringsgruppering mener vi Standard for næringsgruppering (SN2007) slik definert av SSB. For nærmere beskrivelse av næringsgrupperingen se: http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/nos_d383/nos_d383.pdf

Vedlegg 2: Beskrivelse av NIBR- inndelingen og sentralitet BA-regioner

NIBRs sentralitetsindeks og sentralitet basert på BA-regioner

For å analysere variasjonen av lokalbankenes betydning basert på grad av sentralitet vi tatt utgangspunkt i den fem-delte sentralitetsindeksen til Norsk Institutt for By- og Regionforskning (NIBR). Denne deler inn kommunene langs en sentrum-periferi-akse basert på største tettsted i kommunen. Dette betyr at dersom en del av kommunen tilhører et tettsted med høy sentralitet vil kommunen bli kategorisert med høy sentralitet. Inndelingen ble oppdatert i 2013. Indeksen tar utgangspunkt i SSBs inndeling for tettsteder, men er utvidet både i øvre og nedre deler av skalaen. Fordelingen av tettsteder er:

- A. Tettsted minst 100 000 innbyggere
- B. Tettsteder med 15 000 til 99 999 innbyggere
- C. Tettsteder med 50 000 til 14 999 innbyggere
- D. Tettsteder med 2 000 til 4 999 innbyggere
- E. Tettsted mindre enn 2 000 innbyggere

I tillegg til antall innbyggere i tettstedet fordeles kommuner langs periferi-sentralitetsaksen ut fra antall personer som bor i tettstedet i den enkelte kommunen, antall arbeidsplasser, antall som pendler inn til kommunen, hvilke tjenester som er tilgjengelig i kommunene, hvilke offentlige institusjoner som finnes i kommunene og sentralitet/reiseavstand til senterfunksjoner (SSBs sentralitetsindeks). Samtlige variabler er standardiserte.

En grovinndeling av kommunenes sentralitet gir fem kategorier: Storbyer, Mellomstore byer, Småbyer, Bygdesentra og Ingen eller små sentra. Inndelingen kan videre deles inn i ti kategorier basert på antall innbyggere, tjenestetilbud og offentlige institusjoner.

1. **Storbyer 1:** Hovedstadsområdet. Tettsted med over 500 000 innbyggere, maks tjenestetilbud og offentlig institusjoner
2. **Storbyer 2:** Tettsted med 150 000-500 000 innbyggere, maks tilbud av tjenester og offentlige institusjoner
3. **Mellomstore byer 1:** Tettsted 35 000- 150 000 innbyggere, middels til høyt tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
4. **Mellomstore byer 2:** Tettsted 19 000 - 43 000 innbyggere, middels tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
5. **Småbyer 1:** Tettsted 5 000- 25 000, middels tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
6. **Småbyer 2:** Tettsted 3 500 -12 000, middels til lavt tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
7. **Bygdesentra 1:** Tettsted 900 - 10 000, middels til svært lavt tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
8. **Bygdesentra 2:** Tettsted 700 -5 000, lavt til svært lavt tilbud av tjenester og offentlig institusjoner
9. **Periferi 1:** Tettsted 450 -3 900 innbyggere, lavt til svært lavt tilbud av tjenester og offentlige institusjoner
10. **Periferi 2:** Tettsted 0- 1 200 innbyggere, lavt til svært lavt tilbud av tjenester og offentlig institusjoner

Inndelingen er basert på kommuner og kan dermed overføres til andre regionale inndelinger. NIBR har i sin publikasjon overført inndelingen til **Bo- og arbeidsmarkedsregionene (BA-region)**. Dersom vi bruker BA-regionen får regionen samme sentralitetsstatus som den mest sentrale kommunen i regionen. Dette gjør at ved bruk av BA-regionenes sentralitet vil kommunene gjennomsnittlig fremstå som mer sentrale enn det indeksen på kommunenivå gjør.

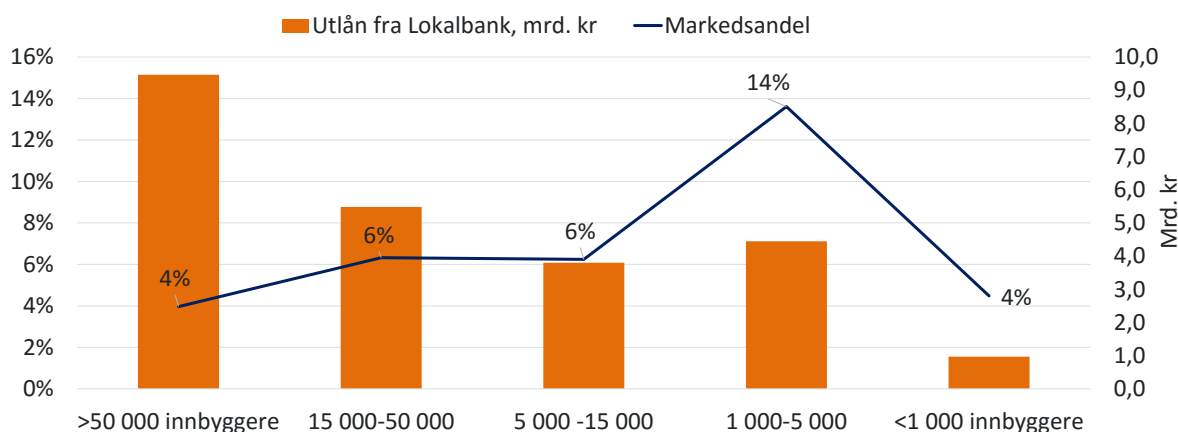
For en mer detaljert beskrivelse av NIBRs senterindeks se NIBR(2013).

Vedlegg 3: Lokalbankenes utlån fordelt etter tidligere sentralitetsindeks

I forrige analyse av lokalbankenes betydning for norsk næringsliv brukte vi NIBRs tidligere kategorisering av Bo- og Arbeidsmarkedsregioner (BA-regioner) og deres sentralitet for å se på lokalbankenes markedsandel. Denne sentralitetsindeksen ble endret i 2013. I denne analysen har vi tatt utgangspunkt i kommunenes sentralitet. Dette fordi denne tar hensyn til hver kommunes sentralitet og ikke sentraliteten samlet for en BA-region. I forrige analyse tok vi derimot utgangspunkt i BA-regionenes sentralitet. Ettersom både kategoriseringen av BA-regionene og sentralitetsindeksen er endret fra den brukt i forrige rapport, og fordi vi ser på kommunenes sentralitet fremfor BA-regionens, har vi lagt ved fordelingen basert på den «gamle» sentralitetsindeksen.

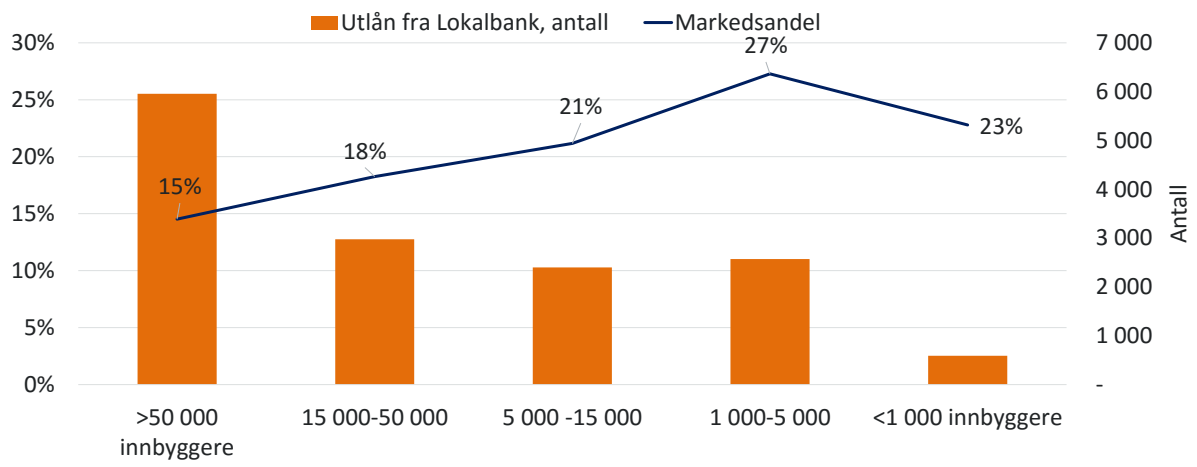
Lokalbankenes utlånssaldo og markedsandel i NIBRs forrige kategorisering av BA-regioner og deres sentralitet er gjengitt i figuren under. Her ser vi at lokalbankenes markedsandel er klart størst i regioner med tettsteder med mellom 1000 og 5000 innbyggere, 14 prosent. I de andre kategoriene er lokalbankenes markedsandel relativ lik. I forhold til 2011 har lokalbankenes andel holdt seg relativt stabil. Vi finner en liten oppgang i kategoriene med befolkning med 5000 innbyggere og oppover. I de to kategoriene med 5000 eller færre innbyggere er andel omtrent lik.

Figur 0-1: Lokalbankenes samlede utlånssaldo og markedsandel fordelt etter tidligere brukt BA-sentralitet. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway

I figuren under ser vi samme kategorisering basert på antall lån. I likhet med lokalbankenes markedsandel basert på utlånssaldo er markedsandelen av antall utlån størst i regioner med tettsteder med 1000 til 5000 innbyggere, 27 prosent. Lokalbankenes andel er omtrent den samme i 2014 som i 2011. Vi finner en liten nedgang i lokalbankenes andel i kategoriene med minst og størst befolkning, samt en liten oppgang i de resterende kategoriene.

Figur 0-2: Lokalbankenes antall utlån og markedsandel fordelt etter tidligere brukt BA-sentralitet. Kilde: Menon, Skatteetaten, Bisnode D&B Norway

Vedlegg 4: Referanseliste

NIBR (2013), «Inndelinger i senterstruktur, sentralitet og BA-regioner», NIBR –rapport 2013:1. Kan lastes ned fra: <http://www.nibr.no/filer/2013-1.pdf>

Ostergaard, C., I. Schindele, and B. Vale (2009). Social capital and the viability of stakeholder-oriented firms: Evidence from Norwegian savings banks. Technical report, Norges Bank.

Grimsby, Ulstein, Holmen og Grünfeld (2013), «Lokale sparebankers betydning for norsk næringsliv», Menon-publikasjon nr. 21/2013.

Vedlegg 5: Bankliste

LOKALBANKER	
AASEN SPAREBANK	JERNBANEPERSONALETS SPAREBANK
ANDEBU SPAREBANK	JÆREN SPAREBANK
ANKENES SPAREBANK	KLÆBU SPAREBANK
ARENDAL OG OMEGNS SPAREKASSE	KRAGERØ SPAREBANK
ASKIM SPAREBANK	KVINESDAL SPAREBANK
AURLAND SPAREBANK	KVINNHHERAD SPAREBANK
AURSKOG SPAREBANK	LARVIKBANKEN BRUNLANES SPAREBANK
BAMBLE SPAREBANK	LILLESANDS SPAREBANK
BERG SPAREBANK	LILLESTRØM SPAREBANK
BIEN SPAREBANK AS	LOFOTEN SPAREBANK
BIRKENES SPAREBANK	LUNDE SPAREBANK
BJUGN SPAREBANK	LUSTER SPAREBANK
BLAKER SPAREBANK	MARKER SPAREBANK
BUD FRÆNA OG HUSTAD SPAREBANK	MELDAL SPAREBANK
DRANGEDAL SPAREBANK	MELHUS SPAREBANK
EIDSBERG SPAREBANK	MODUM SPAREBANK
ETNE SPAREBANK	NESSET SPAREBANK
ETNEDAL SPAREBANK	ODAL SPAREBANK
EVJE OG HORNNES SPAREBANK	OFOTEN SPAREBANK
FANA SPAREBANK	OPDALS SPAREBANK
FJALER SPAREBANK	ORKDAL SPAREBANK
FLEKKEFJORD SPAREBANK	RINDAL SPAREBANK
FORNEBU SPAREBANK	RØROSBANKEN RØROS SPAREBANK
GILDESKÅL SPAREBANK	SANDNES SPAREBANK
GJERSTAD SPAREBANK	SANDSVÆR SPAREBANK
GRAN SPAREBANK	SAUDA SPAREBANK
GRONG SPAREBANK	SELBU SPAREBANK
GRUE SPAREBANK	SELJORD SPAREBANK
HALDEN SPAREBANK	SETSKOG SPAREBANK
HALTDALEN SPAREBANK	SKUDENES & AAKRA SPAREBANK
HARSTAD SPAREBANK	SKUE SPAREBANK
HAUGESUND SPAREBANK	SOKNEDAL SPAREBANK
HEGRA SPAREBANK	SPAREBANK 1 GUDBRANDSDAL
HJARTDAL OG GRANSHERAD SPAREBANK	SPAREBANK 1 HALLINGDAL VALDRES
HJELMELAND SPAREBANK	SPAREBANK 1 LOM OG SKJÅK
HOL SPAREBANK	SPAREBANK 1 NORDVEST
HOLLA OG LUNDE SPAREBANK	SPAREBANK 1 NØTTERØY - TØNSBERG
HØLAND OG SETSKOG SPAREBANK	SPAREBANK 1 SØRE SUNNMØRE
HØNEFOSS SPAREBANK	SPAREBANKEN BIEN
INDRE SOGN SPAREBANK	

LOKALBANKER

SPAREBANKEN DIN	TOLGA-OS SPAREBANK
SPAREBANKEN HEMNE	TOTENS SPAREBANK
SPAREBANKEN JEVNAKER LUNNER	TRØGSTAD SPAREBANK
SPAREBANKEN NARVIK	TYSNES SPAREBANK
SPAREBANKEN RANA	VALLE SPAREBANK
SPARESKILLINGSBANKEN	VANG SPAREBANK
SPYDEBERG SPAREBANK	VEGÅRSHEI SPAREBANK
STADSBYGD SPAREBANK	VERRAN SPAREBANK
STRØMMEN SPAREBANK	VESTRE SLIDRE SPAREBANK
SUNNDAL SPAREBANK	VIK SPAREBANK
SURNADAL SPAREBANK	VOSS SPAREBANK
SØGNE OG GREIPSTAD SPAREBANK	VOSS VEKSEL- OG LANDMANDSBANK ASA
TIME SPAREBANK	ØRLAND SPAREBANK
TINGVOLL SPAREBANK	ØRSKOG SPAREBANK
TINN SPAREBANK	ØYSTRE SLIDRE SPAREBANK
TJELDSUND SPAREBANK	ÅFJORD SPAREBANK

REGIONALBANKER

BANK 1 OSLO AKERSHUS AS	SPAREBANKEN GRENLAND
HELGELAND SPAREBANK	SPAREBANKEN HARDANGER
NORLANDSBANKEN ASA	SPAREBANKEN HEDMARK
ROMSDALS FELLESBANK ASA	SPAREBANKEN MØRE
SPAREBANK 1 BV	SPAREBANKEN SOGN OG FJORDANE
SPAREBANK 1 NORD-NORGE	SPAREBANKEN SØR
SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELAND	SPAREBANKEN TELEMARK
SPAREBANK 1 SMN	SPAREBANKEN VEST
SPAREBANK 1 SR-BANK ASA	SPAREBANKEN ØST
SPAREBANK 1 ØSTFOLD AKERSHUS	

NASJONALBANKER

BANK NORWEGIAN AS	LANDKREDITT BANK AS
BANK2 ASA	NETFONDS BANK AS
BN BANK ASA	NORDEA BANK NORGE ASA
CULTURA SPAREBANK	PARETO BANK ASA
DANSKE BANK	SKANDIABANKEN AB
DEN NORSKE BANK ASA	STOREBRAND BANK ASA
DNB BANK ASA	VERDIBANKEN ASA
GJENSIDIGE BANK ASA	YA BANK AS
KLP BANKEN AS	